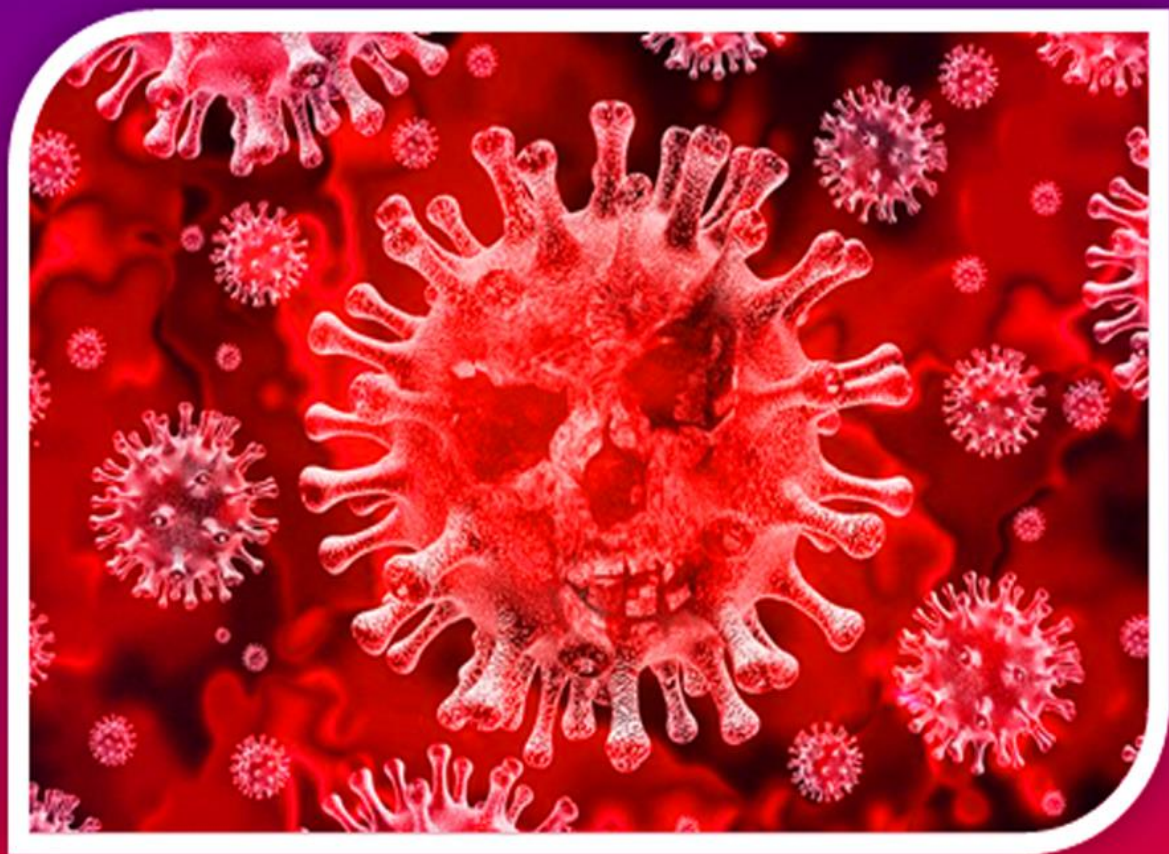

مرگ یا ویروسی کورونا

شکایت است!

چاپ اول - اپریل 2020

دبیائیں: الحاج محمد شاہ (پیمائش) سوچیں

www.masjed.se

تتبع ونگارش:
امین الدین «سعیدی - سعید افغانی»
مدیر مرکز مطالعات ستراتژیکی افغان
و مسؤل مرکز فرهنگی د حق لاره - جرمنی

مرگ با ویروس کورونا شهید است!

تدبیر و تدبیر برای جلوگیری از بسیاری از مصیبت ها بی نهایت ضرورت، مفید و سازنده است. در این هیچ جای شکی وجود ندارد و خوب هم است که انسان ها با در نظر گرفتن این که ممکن در مستقبل شان چه حوادثی به اتفاق خواهد افتاد، سخت نگران و مشوش اند. داشتن اهتمام و توجه به این مسایل و آینده انسان عاقل را از سایر حیوانات متمایز هم میسازد. ولی باید گفت که اگر همین انسان تدبیر و تدبیر را با دور اندیشی با دقت خاصی به سنجد و آنرا مورد عمل قرار دهد، به یقین کامل به پیشرفت های شایانی در زندگی دست خواهد یافت.

تدبیر و تدبیر در تعلیمات دین مقدس اسلام از مقام والای برخوردار است. قرآن عظیم الشان و سنت رسول الله صلی الله علیه و سلم به پیروان خویش همیشه توصیه می کند که عاقبت اندیش باشند و در برابر مشاغل و مصیبت ها همیشه دارای تدبیر و تدبیر بوده و طوری عمل نمایند تا نه تنها دنیا شان خوش بخت شود، بلکه آخرت شان نیز سعادت مند باشد.

مرگ به طاعون شهید است!

در حدیثی آمده است که: «حَفْصَةُ بِنْتُ سَبْرِينَ قَالَتْ قَالَ لِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ بِمَا مَاتَ يَحْيَى بْنُ أَبِي عَمْرَةَ فَقُلْتُ بِالطَّاعُونِ فَقَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ الطَّاعُونُ شَهَادَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ» (حفصه دختر سیرین می گوید: آنس بن مالک از من پرسید: علت مرگ یحیی بن ابی عمره چه بود؟ عرض کردم: در اثر طاعون فوت کرده است. آنس گفت: از رسول الله صلی الله علیه و سلم شنیدم که فرمود: مسلمانی که در اثر طاعون بمیرد، شهید است. همچنان از حضرت بی بی عایشه (رض) روایت است که: از رسول الله صلی الله علیه و سلم درباره طاعون پرسیدم. فرمود: طاعون عذابی است که خداوند بر کسی که می خواست، می فرستاد. سپس، خداوند آن را برای مؤمنان رحمت قرار داد.

شهادت به مرض ویروس کورونا :

ما زمانیکه از وفات یک شخص مسلمان اطلاع حاصل نمودیم مطابق حکم شرعی در حق میت باید دعا نمایم طوری که در حدیثی از رسول اکرم صلی الله علیه و سلم آمده است: «إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ، وَلَهُ مَا أُعْطِيَ، وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى، فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ» (از آن خداوند است آنچه که می ستاند و آنچه که می دهد و هر چیز نزد او مدت مشخصی دارد، باید صبر را پیشه کنی و امید اجر و پاداش داشته باشی) (راوی حدیث: امام بخاری و امام مسلم).

تدابیر و اجراءات شرعی در حق متوفی :

در مورد اینکه وظیفه ما در حق متوفی که بر اثر ویروس کورونا به حق رسیده، چه است، توجه شما را ببرخی از تدابیر شرعی که از مرکز جهانی فتوای جامع الازهر طی فتوای شرعی صادر گردیده جلب می داریم :

این مرکزی معتبر جهانی اسلامی احکام شش گانه را در مورد غسل و تدفین، شخصی که به اثر ویروس کورونا وفات می نماید! که با تخلیص و توضیح بیشتر خدمت شما تقدیم می یابد :

- شخصی که بر اثر ویروس کورونا وفات نماید به نزد الله تعالی از جمله شهداء بوده ،

واجب‌شان مانند سایر شهداء بر اساس حکم رسول الله صلی الله علیه وسلم است، که می‌فرماید: «وَمَنْ مَاتَ فِي الطَّاعُونَ فَهُوَ شَهِيدٌ» [صحیح مسلم]، و اجرات که برای سایر اموات مسلمانان بعمل می‌آید بر وی جاری می‌شود، برای میت غسل، تکفین و نماز جنازه خوانده می‌شود.

- در حین تغسیل متوفی که بر اثر ویروس کورونا وفات یافته باشد، باید از لحاظی شرعی همه ای تدابیر درمورد گرفته شود تا از انتقال ویروس با سایرین (بخصوص اشخاصی که در تغسیل میت سهم می‌گیرند) جلوگیری بعمل آید، همین کفایت میکند که چند بار بالایش آب بدون دست کشیدن و یا لمس جسد میت، انداخته شود، بدون اینکه هر عضو آن بطور جداگانه و یا اینکه پشت و روی میت به طرف های راست و چپ تغییر داده شود شسته شود، و در این مورد باید به رهنمود های صحیحی پیشگیرانه صادر شده از جانب اطباء توجه لازم بعمل آید، طوری که یاد آور شدیم تا از انتقال مریضی به غسل دهنده جلوگیری بعمل آید.

اگر احياناً در انداختن آب بالای میت خطری در انتقال امراض ساری وجود داشته باشد، میت را میتوان تیمم داد، مانند تیمم که برای نماز بعمل می‌آید، و اگر در مس جسد میت باز هم خطر باشد، کفایت میکند که غبار خاک را بر روی و دست هایش برسانیم، نباید در این امور سختی و حرج را برای خود بدوش گیریم، حتی میتوانیم میت را بدون غسل و تیمم هم دفن نمایم، ما باید بر زنده ها توجه بشیتر نمایم و حق اولیت برای زنده های قایل شویم، نسبت به مرده ها، ولی ما بادر نظر داشت اصل حکم اخف (حد اقل) آنرا اداء نمایم و مطابق فعل اصل مطابق وضع و موقعیت میت سایر اجرات را در نظر گیریم.

- تکفین میت که بر اثر ویروس کورونا وفات یافته است، باید تمام جسد میت به تکه ضخیم پپچانیده شود، پارچه میت مرد مجموعاً سه پارچه سفید و کفن زن مجموعاً پنج پارچه می‌باشد. (ازار، خمار، قمیص، ولفافتین).

نباید فراموش کرد که کفن باید به غلاف محکم که احتمال بروز میکروب نشود، باید خوب پپچانیده شود، میت را در صندوق محکم جابجا نمایم، و اینکه صندوق هم برای شستن، تنظیف و تطهیر و به اصطلاح برای ضد عفونی کردن آماده شده باشد، طوری که این پروسه از جانب متخصصین تیمم صحی مطابق نورم و استندرد و پیشگیری از بروز و شیوع میکروب های ساری در شفاخانه ها اجراء می‌شود.

- شرط نیست که نماز جنازه را بصورت حتمی در مساجد بجا آوریم، بلکه جواز دارد تا نماز جنازه میت در صحن شفاخانه ها، میدان های وسیع، و یا در قبرستان ها اداء نمایم: طوری که پروردگار با عظمت ما در مورد می‌فرماید: «وَجُعِلَتْ لِي الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهْرًا، فَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكْتَهُ الصَّلَاةَ فَلْيُصَلِّ» [صحیح البخاری]، و تتعقد صلاة الجنازة جماعةً باثنتين فأكثر، ويجوز تباعد المصلين فيها.

- دفن میت به ویروس کورونا با سایر دفن اموات تغییر نداشته، بر مسلمانان است تا نماز جنازه ترک نگردد، و اگر تعدادی در آن سهم گرفتند از ذمه سایرین ساقط می‌باشد. کوشش بعمل آید تا در قبرستان ها همه تدابیر لازم صحیحی ووقایوی اتخاذ گردد تا ویروس کورونا به سایر اشخاص که در دفن سهم گرفته اند سرایت و شیوع نه یابد. در مورد باید تدابیر اتخاذ شده از جانب ارکان های صحی محلی و رهنمود های اتخاذ شده صحی بین المللی جداً رعایت و عملی گردد.

- متوفی ای که بر اثر مریضی کورونا وفات یافته باشد، نباید در تسلیم شدن میت از شفاخانه اعتراض و یا هم مشکلات را ایجاد نماید، بخاطر مقام متوفی و حرمت انسانی آن در گرفتن و تسلیم شدن جنازه متوفی به ویروس کرونا نباید ممانعت بعمل آید، و یا اینکه در دفن میت ممانعت صورت گیرد، این عمل ناروا و مخالف کرامت و سلوک انسانی بوده و همچون خوردن به اشخاص صاحب فضیلت و شخصیت با فضل نباید صورت گیرد. شیخ أحمد الطیب شیخ الأزهر طی تعلیمات دینی هدایت فرموده اند که کوشش نه شود که متوفی به مرض کورونا حتماً در مکان قریبی دفن گردد، بلکه در محلی تدفین یابد که برای اشخاص وفات یافته به مرض کرونا که در محل بعید از مردم باشد و دیده نشود و برای شان تعیین است، دفن گردد.

نماز جنازه :

بر پا گردیدن نماز جنازه خاص الخاص بخاطر دعا برای میت میباشد، در حدیثی از ابو هریره (رض) روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم میفرماید: «إِذَا صَلَّيْتُمْ عَلَيَّ الْمَيِّتِ فَاخْلُصُوا لَهُ الدَّعَاءَ» (ابو داود، کتاب الجنائز، باب الدعاء للمیت (3199)) «زمانیکه بر میت نماز خواندید (یعنی دعا کردید) خالصانه برایش دعا کنید.» نماز جنازه رکوع، سجده و تشهد ندارد و تنها، چهار تکبیر با تکبیر تحریم و چند ذکر و دعاست.

بدین ترتیب که نمازگزار با نیت و گفتن «الله اکبر» یعنی تکبیر تحریمه، نماز را شروع می‌کند.

بعد از تکبیر اول سوره فاتحه خوانده می‌شود.

بعد از تکبیر دوم درود بر پیامبر اسلام محمد مصطفی فرستاده می‌شود. «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدًا وَ آلِ مُحَمَّدٍ ... تا اخیر ... خدایا درود فرست بر محمد و آل محمد.» و بعد از تکبیر سوم برای میت دعا خوانده می‌شود. برای میتی که طفل نابالغ باشد، برای پدر و مادر وی طلب رحمت و مغفرت می‌شود و بعد از تکبیر چهارم سلام داده می‌شود.

شروط فرض شدن جنازه:

برای فرض شدن نماز جنازه همان شرطهای است که در دیگر نمازها است یعنی قدرت بلوغ اسلام البته در نماز جنازه یک شرط اضافه می‌باشد آنکه از مرده او خبر نباشد و معذور باشد پس نماز جنازه بر او فرض نیست.

قیام شروط نماز جنازه:

شروط نماز جنازه عبارتند از:

- 1- مسلمان بودن مُرده. (کسیکه کلمهء شهادت گفته و اسلام را قبول کرده باشد مسلمان است. مسئلهء مؤمن که رابطهء بنده با الله تعالی و رابطهء قلب انسان و الله تعالی است، بنده و الله تعالی خبردارد.)
- 2- پاک بودن مُرده که قبل از دادن غسل نماز جنازه مُرده صحت ندارد. شهدا از این حکم مثنی است.)
- 3- پیش روی امام قرار داشتن مُرده. اگر مُرده پشت سر بود نماز جنازه آن درست نیست.
- 4- حاضر بودن مُرده است

5- قرار داشتن مُرده بر زمین اگر مُرده بالای شانه های مردم و یا بالای چیز دیگر بار بود نماز آن درست نیست و اما شرط هائی که تعلق به نماز گزار دارد همان شرط های نماز است از قبیل نیت ، طهارت ستر عورت و غیره .

ترتیب نماز جنازه:

طوری که در فوق یاد آور شدیم امام در برابر سینه مرده ایستاده میشود . امام به جهر و مقتدی ها به خفیه تکبیر میگویند دستها را تا شانه ها و یا نرمی گوشها بلند میکنند و دست ها را طوری که در نماز بسته میکردند آنرا بسته کنند و امام و مقتدی ها « سبحانك اللهم » را تا اخیر میخوانند بعداً امام به جهر و مقتدی ها به آهسته گی تکبیر میگویند در حالیکه دستها را بلند نمیکنند درود شریف را میخوانند ، بعد از آن امام به جهر و مقتدی ها به آهسته گی تکبیر میگویند که برای مرد بالغ و زن بالغ این دعا را میخوانند : « اللهم اغفر لحينا وميتنا وشاهدنا وغائبنا وصغيرنا وكبيرنا وذكرا واثانا اللهم من احيته منا فاحيه على الاسلام ومن توفيته منا فتوفه على الايمان » « بار خدایا زنده و مرده ما را و حاضر و غائب ما را و کوچک ما را و مرد و زن ما را بپارخدایا هر که را زنده نموده ای از ما پس زنده نگهدار او را بر اسلام و هر که را از ما فوت ساخته ای پس او را بر ایمان فوت کن. »

و اگر مرده طفل صغیر باشد این دعا خوانده میشود :

« اللهم اجعله لنا فرطاً واجعله لنا اجراً و ذخراً واجعله لنا شافعاً و مشفعاً » (بار خدا او را برای ما توشه آخرت بگردان توشه از پیش فرستاده شده و او را برای ما اجر و ذخیره گردان ، او را برای ما شفیع و مقبول الشفاعة بگردان .)

و اگر مرده دختر صغیره باشد این دعا خوانده میشود :

« اللهم اجعلها لنا فرطاً واجعلها لنا اجراً و ذخراً واجعلها لنا شافعة و مشفعة » بعد از آن امام به جهر و مقتدیان به آهسته گی تکبیر میگویند و مرده را چهار نفری توسط چار پائی بر میدارند و در راه در حالی که سرش طرف پیش باشد کمی تیز تر طرف قبر میبرند لازم است مردم عقب جنازه بروند .

مرده را بدون ضرورت به حیوان بار کردن و یا او را دو نفر برداشتن مکروه است و طریقه برداشتن طفل شیر خوار یا کمی بزرگتر از آن به این طور بوده که يك نفر ، آنرا بر میدارد که سرش بطرف دست راست بردارنده باشد.

جنازه غایبانه :

ولی اگر احیاناً ، مرده بدون نماز جنازه دفن شده باشد، در این صورت تا سپری شدن وقت محدودی بر روی قبرش نیز می توان نماز جنازه را ادا نمود. ولی باید گفت که بنزد علمای احناف خواندن نماز جنازه غائباً روا نمی باشد. و فی عمدة القاری: قد مات من الصحابة خلق كثير و هم غائبون عنه، و سمع بهم، فلم يصل عليهم، إلا غائباً واحداً و رد أنه طويت له الارض حتى حضره. (عمدة القاری، کتاب الجنائز، باب الرجل ينعي إلى أهل الميت بنفسه: 22 / 8)

لم يكن من هديه صلى الله عليه وسلم الصلاة على كل ميت غائب، فقد مات خلق كثير من المسلمين وهم غيب، فلم يصل عليهم. (زادالمعاد في هدى خير العباد لابن القيم، فصل في

هدیه صلی الله علیه وسلم فی الصلاة علی الغائب .).
و فی الدرالمختار: (و إن دفن) و أهل التراب (بغیر صلاة أو بها بلاغسل أو ممن لا ولایة له (صلی علی قبره) إستحسانا (ما لم یغلب علی الظن تفسخه) من غیر تقدیر، هو الاصح.
(الدرمع ردالمختار: 2/ 224).

نظریات سایر علماء در مورد جنازه غایبانه:

علمای مذاهب اربعه در مورد جواز نماز جنازه بر غائب سه قول مختلف دارند:
قول اول: امام شافعی و امام احمد بدین نظر است که: نماز جنازه بر غائب در شرع جایز بوده، و آنها بر خواندن نماز جنازه توسط پیامبر صلی الله علیه وسلم بر نجاشی استناد مینمایند. چنانکه مسلم در صحیح خود از ابوهریره رضی الله عنه روایت کرده که گفت: عن ابی هریره: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعَى النَّجَاشِيَّ فِي الْيَوْمِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ خَرَجَ إِلَى الْمُصَلَّى فَصَفَّ بِهِمْ وَكَبَّرَ أَرْبَعًا». مسلم (951). یعنی: رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر مرگ نجاشی (پادشاه حبشه) را که در سرزمین حبشه فوت کرده بود، اعلام نمود و به مصلی رفت و مسلمانان صف بستند و ایشان چهار تکبیر گفت (نماز جنازه خواند).

قول دوم: امام ابوحنیفه و امام مالک میگویند نماز جنازه بر غائب بصورت مطلق جایز نیست، و آنها استدلال میاورند که نماز جنازه پیامبر صلی الله علیه وسلم بر نجاشی خواند، تنها خاص او بوده است، ولی برای دیگران در هیچ صورت صحیح و درست نیست.

از جانب دیگر در (امداد الاحکام در صفحه 735 جلد اول با تمام صراحت ووضاحت بیان گردیده است) که: « در فقهی حنفی برای صحت نماز جنازه شرط آنست که مرده باید روبرو موجود باشد بدون حضور جنازه میت نماز جنازه بر آن صحیح نیست » در فقه حنفی گفته شده است که بصورت مطلق برای خواندن نماز جنازه غائبانه گنجایشی موجود نمی باشد، بناً حنفی مذهبان از اشتراک در نماز جنازه غائبانه جداً احتراز نمایند. (تفصل موضوع مراجعه شود به صفحه 227 رساله احکام میت از شیخ الاسلام مولانامفتی رفیع عثمانی مترجم مولانا نصر الله فیضانی)
قول سوم: قول سوم شامل علمای چون شیخ الاسلام ابن تیمیه و شیخ ابن عثیمین و شیخ ناصر الدین البانی و غیره علماء میگردد.

شیخ الاسلام ابن تیمیه می گوید: اگر مسلمانی، در شهری فوت کرد و کسی بر او نماز جنازه نخواند، غائبانه بر او نماز جنازه خوانده نشود، همانطور که رسول الله صلی الله علیه وسلم بر نجاشی که در میان کفار فوت کرد و کسی بر او نماز نخواند، غائبانه نماز خواند.

اما اگر شخصی در جائی فوت کرده، و افرادی بر او نماز جنازه خواندند، بر چنین شخصی، غائبانه نماز جنازه خوانده نشود. زیرا با نماز خواندن تعدادی از مسلمانان فرض از بقیه، ساقط می گردد. و از رسول خدا صلی الله علیه وسلم خواندن نماز جنازه و ترک آن هر دو به ثبوت رسیده است. لذا هر یک از آنها در جای خود قابل عمل می باشد.

شیخ ناصرالدین البانی در «کتاب الجنائز» می نویسد: « و همین قول (سوم) را بعضی از محققین شوافع پذیرفته اند. چنانکه خطابی در «معالم السنن» می گوید: نجاشی مرد

مسلمانی بود که به رسول خدا صلی الله علیه وسلم ایمان آورده و نبوت او را پذیرفته بود، البته ایمانش را کتمان می کرد. و هر گاه ، مسلمانی بمیرد، بر سایر مسلمانان واجب است که بر وی نماز جنازه بخوانند.

اما او در میان کفار فوت کرد و در آنجا مسلمانی وجود نداشت تا حق او را ادا نماید و بر او نماز جنازه بخواند. لذا لازم بود که رسول الله صلی الله علیه وسلم بر او نماز بخواند. زیرا او پیامبر خدا و ولی نجاشی بشمار می رفت و از همه مردم به نجاشی نزدیک تر بود. به همین خاطر، رسول الله صلی الله علیه وسلم بر او نماز جنازه غائبانه خواند. و الله اعلم.

بنابراین، اگر مسلمانی در یکی از شهرها فوت کرد و بر او نماز جنازه خوانده شده بود نیازی نیست که مسلمانان در شهری دیگر، بر او نماز جنازه غائبانه بخوانند و اگر معلوم شود که بخاطر عذر یا هر مانعی، نماز جنازه بر او خوانده نشده است، سنت است که نماز غائبانه بر او خوانده شود و نماز، بدلیل دوری مسافت و فاصله زیاد میان میت و نمازگزاران ترک داده نشود.

والله اعلم بالصواب

پایان